

**สรุปผลการศึกษาข้อมูลมาตรการ/แนวปฏิบัติที่ดีของเมืองฟูกูโอกะ
ภายใต้โครงการเรียนรู้มาตรการ/แนวทางรับมือสังคมผู้สูงอายุในภูมิภาคคิวชูของญี่ปุ่น
ระหว่างวันที่ 15-18 มี.ค. 2568**

1. การศึกษาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศที่เป็นมิตรแก่ผู้สูงอายุตามแผน Fukuoka 100

1.1 Fukuoka Dementia Friendly Center เป็นศูนย์เสริมสร้างสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้มีภาวะสมองเสื่อมโดยคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่ รวมถึงป้ายแสดงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นมิตรกับกลุ่มผู้เปราะบาง นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ยังจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แบบ interactive เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อมแก่บุคคลทั่วไปเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยบนหลักการของความเท่าเทียมและสิทธิของผู้ป่วย รวมทั้งเพื่อปรับภาพลักษณ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผู้มีภาวะนี้ โดยศูนย์ฯ มีการจัดจ้างผู้มีภาวะสมองเสื่อมเป็นพนักงานด้วย

1.2 Fukuoka City Citizen Welfare Plaza เป็นศูนย์แสดงอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์เสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับพลเมืองทุกกลุ่ม รวมถึงผู้สูงอายุ โดยมีศูนย์ให้คำปรึกษา ห้องสมุดและพื้นที่กิจกรรมสำหรับกลุ่มต่าง ๆ มีการออกแบบพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ฯ เป็นไปตามหลักการออกแบบเพื่อทุกคน (universal design) ที่คำนึงถึงข้อจำกัดของผู้สูงอายุ เช่น ลิฟท์ที่ส่งเสียงบอกทาง ทางเดินสำหรับผู้พิการ ห้องสมุดที่มีอุปกรณ์ช่วยอ่าน ห้องครัวสาธิตสำหรับเด็ก คนพิการและผู้สูงอายุ รวมทั้งจัดการฝึกอบรมแก่คนดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ญี่ปุ่นมีศูนย์ลักษณะเดียวกันอยู่อย่างน้อย 1 แห่งในแต่ละจังหวัด โดยศูนย์ฯ ของเมืองฟูกูโอกะถือว่าเป็นศูนย์ฯ ที่มีขนาดใหญ่และมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีชีวิตชีวา

1.3 Fukuoka100 Plaza เป็นศูนย์สวัสดิการผู้สูงอายุแบบที่เน้นเรื่องการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยมีกิจกรรม รวมถึงการสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุในด้านการทำงาน/จัดตั้งธุรกิจ โดยเชื่อมโยงผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพกับผู้ว่าจ้างงานที่มีความต้องการตรงกัน อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักรู้ที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุ เช่น การใช้เทคโนโลยีและรู้เท่าทันดิจิทัล การท่องเที่ยวและการใช้ชีวิตหลังเกษียณ ทั้งนี้ ปัจจุบันมีศูนย์ลักษณะเดียวกันรวม 7 แห่งทั่วเมืองฟูกูโอกะ

1.4 Mana House Special Care Nursing Home เป็นศูนย์ดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษของเอกชน (โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบางส่วน) ที่มีความโดดเด่นในเรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดูแลผู้ป่วย ตลอดจนการดูแลสวัสดิภาพของพนักงานที่เป็นคนดูแลผู้สูงอายุ (ทำให้อัตราการลาออกของคนดูแลผู้สูงอายุที่ศูนย์ฯ นี้อยู่ที่เพียงร้อยละ 4 เมื่อเทียบกับอัตราการลาออกของทุกอาชีพในญี่ปุ่นที่ร้อยละ 15) อีกทั้งยังมีนโยบายเปิดรับคนดูแลผู้สูงอายุที่เป็นชาวต่างชาติเพื่อทดแทนปัญหาขาดแคลนแรงงาน ทั้งนี้ คาดการณ์ว่า ภายในปี 2569 ทั้งประเทศญี่ปุ่นจะมีความต้องการคนดูแลผู้สูงอายุประมาณ 2.4 ล้านคน ซึ่งยังขาดแคลนบุคลากรอยู่ประมาณ 2.5 แสนคน และภายในปี 2583 ความต้องการจะเพิ่มเป็น 2.72 ล้านคน และจะขาดแคลนบุคลากรราว 5.7 แสนคน

2. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสะท้อนบทบาทในการขับเคลื่อนวาระสังคมผู้สูงอายุในญี่ปุ่น

2.1 Prof. Takeo OGAWA ศาสตราจารย์กิตติคุณ มหาวิทยาลัยคิวชู ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการดำเนินโครงการ Fukuoka100 และประธาน Fukuoka Council for Designing Society in Aging Asia ด้วย โดยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนข้อริเริ่ม Fukuoka 100 ของเมืองฟูกูโอกะ

(1) Prof. OGAWA เน้นย้ำจุดแข็งของข้อริเริ่ม Fukuoka100 ที่มีหัวใจสำคัญอยู่ที่การทำงานร่วมกันของ 4 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน วิชาการ และประชาสังคม เพื่อให้การกำหนดนโยบายของภาครัฐและการพัฒนาระบบนิเวศในการรองรับผู้สูงอายุตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานจริงบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ขณะที่ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการผลิตสินค้าและ

บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดสังคมสูงวัย ทั้งนี้ การขับเคลื่อนข้อริเริ่ม Fukuoka 100 ในระยะ 5 ปีแรก (ปี 2560-2565) มุ่งเน้นโครงการด้านศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ขณะที่โครงการในระยะที่ 2 (ปี 2566-2570) จะไม่จำกัดเฉพาะโครงการที่มีเป้าหมายที่ตัวผู้สูงอายุโดยตรง แต่จะเน้นการมีส่วนร่วมของคนทุกช่วงวัยในการร่วมมือกันเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสังคมผู้สูงอายุ รวมทั้งการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ในการเตรียมความพร้อมสู่วาระสุดท้ายของผู้สูงอายุ

(2) เกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการรับมือผู้สูงอายุของไทย Prof. OGAWA ให้ข้อสังเกตว่า สถานการณ์ของไทยในปัจจุบันเทียบได้กับญี่ปุ่นเมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว ไทยจึงสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของญี่ปุ่นได้ทั้งในแง่ความสำเร็จและความผิดพลาด เพื่อจะได้ไม่ต้องซ้ำรอยเดิม หรือสามารถนำข้อดีไปต่อยอดให้เข้ากับบริบทของไทยได้ ขณะเดียวกัน ไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (super-aging society) ในอัตราเร่งที่เร็วกว่าญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้องเร่งเตรียมความพร้อมแต่เนิ่น

2.2 นาย Koichi FUJIMOTO Director of Fukuoka City Welfare Bureau เน้นบทบาทของภาครัฐในการสนับสนุนและประสานการทำงานของทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเมืองทั้งเชิงกายภาพและการใช้ชีวิตของคนวัยเกษียณเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ

2.3 Prof. Shuzo KUMAGAI ศาสตราจารย์กิตติคุณ มหาวิทยาลัยคิวชู เป็นผู้ริเริ่มโครงการการใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกันภาวะเปราะบางในผู้สูงอายุ เช่น การพัฒนาอุปกรณ์ตรวจสุขภาพระยะยาวและโปรแกรมออกแบบรูปแบบการออกกำลังกายสำหรับกลุ่มผู้เปราะบางรวมทั้งผู้ป่วยโรคสมองเสื่อม

2.4 นายแพทย์สมศักดิ์ อรรฆศิลป์ เลขาธิการศูนย์ ASEAN Centre for Active Ageing and Innovation อติตอติบดีกรมการแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการกำหนดนโยบายสาธารณสุขและการเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุ พยายามผลักดันวิสัยทัศน์ในการกระจายองค์ความรู้ของแผน Fukuoka 100 สู่ท้องถิ่นไทยผ่านรูปแบบการจับคู่เมือง Twin Cities

2.5 นางสาว Masako WAKAMIYA นักพัฒนา App วัย 89 ปี ได้สร้างแอปพลิเคชัน “Hinadan” เกมตกแต่งชั้นวางตุ๊กตาอินะสำหรับผู้สูงอายุครั้งแรกขณะที่อายุ 82 ปี มีมุมมองในการใช้ชีวิตที่มีความสุขและมีคุณค่าโดยก้าวข้ามผ่านตัวเลขอายุ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อื่น

2.6 นาย Toshimitsu SADAMURA ผู้ก่อตั้งบริษัท Social Design Network และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบที่เป็นมิตรต่อกลุ่มผู้เปราะบางในสังคม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ โดยได้รับรางวัลนานาชาติด้านการออกแบบหลายรางวัล มีผลงานสำคัญในการร่วมออกแบบป้าย pictogram สำหรับ Tokyo Olympics 2020 และพื้นที่สาธารณะสำคัญทั่วมืองฟูกูโอกะ เช่น สถานีรถไฟ/รถประจำทาง ป้ายบอกทาง ทางหนีไฟอาคาร ห้องน้ำสาธารณะ เพื่อสื่อสารข้อมูลสำหรับคนทุกกลุ่มทุกช่วงวัยโดยคำนึงถึงข้อจำกัดในการรับรู้ของผู้สูงอายุและผู้มีภาวะสมองเสื่อม

2.7 นาง Katsuko BAN ที่ปรึกษากลุ่ม R60 Second Life เป็นผู้ริเริ่มชั้นเรียนสอนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ การสอนวาดรูปบน iPad และจัดกิจกรรมส่งเสริมบทบาทสตรี

2.8 กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทีมเชียร์ลีดเดอร์ “Grand Cheer Meinohama School” ที่สะท้อนความต้องการที่จะเข้าร่วมกลุ่มในสังคมหลังวัยเกษียณ โดยอายุเฉลี่ยของสมาชิกทีมอยู่ที่ 70-80 ปี
